

Dr. Öğr. Üyesi Can CANPOLAT

**CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA
SERİ MUHAKEME USULÜ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL ESASLAR

I. Genel Hatlarıyla Tarihsel Süreçte Ceza Hukukunda Yaşanan Dönüşüm.....	7
A. İtham Sisteminden Tahkik Sistemine Geçiş	7
B. Aydınlanma Düşüncesi ve Reforme Tahkik Sisteminin Kabulü .	10
C. XX'nci Yüzyılın Sonlarına Kadarki Süreçte Yaşanan Dönüşüm .	13
1. Genel Olarak.....	13
2. XX'nci Yüzyıldaki Gelişmelerin Son Basamağı: “Ceza Uyuşmazlığının Halline İlişkin Yeni Yöntemler”	15
II. Terim	19
A. Genel Muhakeme Usulüne İlişkin Terim Tartışması.....	19
B. Seri Muhakeme Teriminin Uygunluğu	22
III.Hukuki Nitelik	25

A. Seri Muhakemenin Hukuki Niteliği.....	25
1. Asli Sınıflandırma: “Ceza Uyuşmazlığının Halline İlişkin Özel Yöntemler ve Özel Muhakeme Usulleri”	25
2. Alternatif Sınıflandırma: “Özet, Basitleştirilmiş, İvedi Usuller”	26
3. Değerlendirme	27
B. Fraksiyonel Diğer Bazı Tartışmalar	30
1. Seri Muhakeme İstisnai Bir Muhakeme Yöntemi Midir?.....	30
2. Seri Muhakeme, Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Midir?	31
a. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Özellikleri.....	32
b. Değerlendirme	35
3. Seri Muhakeme, Diversiyon Türü Müdür?	35
a. Genel Olarak Diversiyonun Özellikleri	35
b. Diversiyon Uygulamaları ile Seri Muhakemenin Ortak Yönleri.....	38
c. Değerlendirme	39
IV. Seri Muhakeme Usulünün İhdas Nedenleri.....	40
A. Amaç.....	40
1. Yargının İş Yükünün Azaltılması	40
a. Genel Olarak.....	40
b. Nicelik İtibarıyla.....	42
c. Nitelik İtibarıyla	43
d. Değerlendirme	45
2. Basit, Önemsiz (Haksızlık İçeriği Az) Suçlara Hızlı Karşılık Verilmesi.....	46
a. Genel Olarak.....	46
b. Bir Suçun Önemsiz Olarak Nitelendirilmesine İlişkin Kriterler	50
aa. Klasik Haksızlık Öğretisine Göre	51
bb. Şahsi Haksızlık Öğretisine Göre	53

c. Görüşümüz	54
B. Ekonomik Sebepler: “Mali Kaynak Tasarrufu”	56
C. Zorlayıcı Bir Sebep: “CMK ile Öngörülen Sistemin Beklendiği Şekilde Çalışmaması”	58
D. Değerlendirme	62
V. Fonksiyon	63
A. Muhakemenin Kısaltılması, Basitleştirilmesi, Hızlandırılması .	63
B. Hapis Cezasına Alternatif Kurumların Hızlıca Tatbiki: “Ceza Muhakemesinin Formalitelerden Arındırılması”	64
C. Avrupa Ülkelerinin Ceza Adaleti Sistemlerinin Yakınlaştırılması.....	66
D. Şüpheli Açısından Muhakemenin Bazı Dezavantajlarının Ortadan Kaldırılması	67
E. Delil Kaybı Riskinin Azaltılması.....	68

İKİNCİ BÖLÜM MEŞRUIYET ZEMİNİ

I. Kapsam	71
II. Habermas’ın İletişimsel Eylem Kuramı (=Theorie des kommunikativen Handelns) ve Söylem Etiği (=Diskursethik) ..	74
A. Genel Olarak.....	74
B. Seri Muhakeme Yönünden.....	76
III.Şekli ve Maddi Yaklaşımlar Nazarında	80
A. Genel Olarak.....	80
B. Şekli Yaklaşım: “Hukuki Pozitivizm”	80
C. Maddi Yaklaşım: “Şüphelinin Kabulü”	82
IV. Çabukluk İlkesi Yönünden	85
A. Çabukluk İlkesinin Sübjektif Yönü: “Şüpheli-Sanık Haklarını Koruma Fonksiyonuna İlişkin Çerçeve”	85

1. Uzun Süren Muhakemenin Şüpheli-Sanık Bakımından Yük Oluşturması.....	85
2. Çabukluk İlkesi ve Gecikme Yasağı.....	87
3. Makul Sürede Yargılanma Hakkı.....	89
B. Çabukluk İlkesinin Objektif Yönü: “Ceza Adaletinin İşlevselliği Bağlamında, Kamusal Çıkarların ve Usul Ekonomisinin Meşruiyet Zemini Olarak Kabulü Meselesi”.....	93
C. Çabukluk İlkesine İlişkin Değerlendirme.....	99
V. Kanun Koyucunun, Ceza Muhakemesi Hukukuna Özgü Tercihini.....	102
A. Adaletin Sağlanmasına Dair Mülahazalar: “Maddi Adalet- Usul Adaleti ve Ceza Muhakemesinin Özerkliği”	102
1. Genel Olarak Konunun İzahı	102
2. Exkurs: “Maddi ve Usuli Adalet Arasındaki Olası Karşıtlığın İzalesi”	109
B. Ceza Muhakemesinin Araçsallığı	111
C. Hukuki Barışın Sağlanması Amacı Bağlamında, Ceza Muhakemesi Hukukunun Maddi Ceza Hukukundan Ayrılması	114
D. Değerlendirme	118
VI. Görüşümüz.....	118

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KARŞILAŞTIRMALI HUKUK

I. Kıta Avrupası’nda, Ceza Uyuşmazlığının Halline İlişkin Özel Yöntemler.....	121
A. Genel Olarak.....	121
B. Savcının Değişen Rolü	124
II. Karşılaştırmalı Hukukun Genel Esasları Çerçevesinde, Seri Muhakeme Usulünün İhdası	128
A. Genel Olarak.....	128

B. Dil ve Metodoloji.....	129
C. Hukuk Sisteminin Etkisi	132
D. Fonksiyonel Karşılaştırmalı Hukuk	133
E. Seri Muhakeme Yönünden Değerlendirme.....	134
III.Madde Gerekçesinde, Seri Muhakeme ile Benzerliğine Atıf	
Yapılan Usuller	136
A. Hüküm Anlaşması (=Verständigung zwischen Gericht und Verfahrensbeteiligten, § 257c StPO)	136
1. Ana Hatlarıyla Hüküm Anlaşmasının Gelişimi	136
2. Hüküm Anlaşmasının Uygulanma Şartları.....	143
a. Genel Olarak.....	143
b. Kapsam: “Uygun Haller”	144
c. Hüküm Anlaşmasının Yapılacağı Yer	146
d. Anlaşmanın Tarafları.....	147
e. Hüküm Anlaşmasının Konusu.....	148
f. İkrar	150
3. Hüküm Anlaşması ile Seri Muhakeme Usulünün Karşılaştırılması	151
B. Suçunu Kabul Edenlerin Yargılanması (=Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité)	154
1. Genel Hatlarıyla Fransız Sisteminde Muhakemeyi Sonlandıran Özel Yöntemler ve Özel Muhakeme Usulleri .	154
2. Suçunu Kabul Edenlerin Yargılanması	156
3. Suçunu Kabul Edenlerin Yargılanması ve Seri Muhakeme Usulünün Karşılaştırılması.....	159
IV. Karşılaştırmalı Hukukta Seri Muhakeme Benzeri Modeller....	160
A. Kapsam: “Ceza Kararnamesi Usulü”	160
B. Örnek Uygulamalar Nazarında Ceza Kararnamesi Modelleri..	168
1. Ceza Kararnamesi Modellerinin Tasnifi	168
2. Savcı Kararnamesi Modeli.....	168
a. İsviçre	169
aa. Genel Olarak.....	169

bb. İcrası.....	170
cc. Uygulanabilecek Yaptırımlar ve İtiraz.....	173
b. İsveç.....	175
c. Hollanda	175
3. Savcı-Mahkeme İş Birliğine Dayalı Ceza Kararnamesi Modeli	177
a. Alman Ceza Kararnamesi Usulü	177
aa. Genel Özellikleri	177
bb. Konusu ve Kapsamı.....	178
cc. İcrası.....	180
aaa. Genel Olarak.....	180
bbb. Talepname.....	181
ccc. Talepnamenin Mahkemece İncelenmesi.....	182
dd. Uygulanabilecek Yaptırımlar ve İtiraz.....	183
b. Diğer Bazı Ülkelere İlişkin Örnek Uygulamalar	186
aa. Konu ve Hükmedilebilecek Yaptırımlar Yönünden	186
bb. Diğer Uygulanma Şartları Yönünden.....	190
cc. Denetimin Kapsamı Yönünden	192
dd. İtiraz Yönünden	193

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SERİ MUHAKEME USULÜ

I. Genel Olarak	197
II. Seri Muhakemenin Genel Hükümleri.....	199
A. Ön Koşul: “Muhakeme Engeli Bulunmamalıdır”	199
B. Seri Muhakeme, Kural Olarak Soruşturma Evresinde Uygulanabilir	201
C. Soruşturma Konusu Suç, Seri Muhakeme Kapsamında Olmalıdır.....	210
1. Genel Olarak.....	210
2. Fikri İçtima Uygulaması.....	211
3. Muhakemenin Halline Yönelik Diğer Yöntemlerle İlişki....	213

4. Katalogda Yer Verilen Suçlara İlişkin Bazı Değerlendirmeler.....	216
D. Soruşturma Evresi Sonunda, Yeterli Şüpheye Ulaşılmış Olmalıdır.....	220
1. Genel Olarak.....	220
2. Yeterli Şüphenin Yorumu.....	222
3. Tahkikatın Önemi.....	224
a. Genel Olarak.....	224
b. Koruma Tedbirlerinin İcrası.....	228
c. Müdafinin Fonksiyonu ve Önemi.....	229
4. Hukuka Aykırı Deliller.....	231
E. Şüpheliye Ulaşılmış Olmalıdır.....	237
F. Şüpheli, Bilgilendirilmiş Olmalıdır.....	244
G. Şüpheli, Seri Muhakemenin Uygulanmasını Müdafî Huzurunda Kabul Etmiş Olmalıdır.....	250
1. Kabulün Fonksiyonu ve Etkisi.....	250
2. Zorunlu Müdafilik Uygulaması.....	254
3. İddianame Düzenlenene Kadar Seri Muhakemenin Uygulanabilirliği.....	258
H. Seri Muhakemenin İcrası Sırasında Yeni Delil Ortaya Çıkması.....	261
1. Savcılık Aşamasında.....	261
2. Talepname Mahkemeye Sunulduktan Sonra.....	262
III. Seri Muhakemenin Uygulanmayacağı Haller.....	263
A. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda, Şeriklerin Seri Muhakemeyi Kabul Etmemesi.....	263
B. Akıl Hastalığı, Yaş Küçüklüğü, Sağır ve Dilsizlik Hallerinden Birinin Mevcudiyeti.....	267
C. Kapsama Giren Bir Suçun, Kapsam Dışı Başka Bir Suçla Birlikte İşlenmesi.....	270
IV. Seri Muhakemenin Uygulanması.....	272
A. Genel Olarak.....	272
B. Yaptırımın Belirlenmesi.....	273

1. Temel Ceza.....	273
2. Güvenlik Tedbirleri.....	278
3. Cezaya Seçenek Yaptırımların Uygulanması ve Erteleme...	282
C. Talepname.....	290
D. Talepnamenin Denetimi.....	293
1. Talepnamenin İadesi.....	293
a. Genel Olarak.....	293
b. Denetimin Kapsamı.....	294
c. Yeniden İade	298
d. İade Sonrası Yapılacak İşlemler	299
2. Talepnamenin Reddi	302
3. Denetimde Yapılacak İncelemenin Süresine İlişkin Değerlendirme	306
E. Hükmün Kurulması.....	307
1. Şüphelinin Dinlenilmesi.....	307
2. Hükmün İçeriği	308
V. Seri Muhakemeye Özgü Delil Telakkisi Yasağı	309
VI. Kanun Yolu	311
A. Seri Muhakeme Sonucunda Kurulan Hükme İtiraz	311
1. Genel Olarak.....	311
2. İtiraza Yetkili Olanlar	314
3. Denetimin Kapsamı.....	315
4. Aleyhe Değiştirme Yasağı.....	319
B. Hükmün, Olağanüstü Kanun Yolları Çerçevesinde Denetimi..	321

BEŞİNCİ BÖLÜM

İLKELER NAZARINDA SERİ MUHAKEME USULÜ

I. Adil Yargılama İlkesi Nazarında	323
A. Genel Olarak.....	323

B. Kısaltılmış Muhakeme Usullerinin, Adil Yargılamaya Uygunluğuna İlişkin Kriterler	325
1. İlgili, Anlayacağı Dilde Bilgilendirilmiş Olmalıdır	325
2. Haktan, Açıkça Feragat Edilmiş Olmalıdır.....	326
3. Haktan Feragat, Hür İradenin Ürünü Olmalıdır.....	329
4. Usuli Güvenceler Sağlanmış Olmalıdır	331
5. Feragatin, Kamu Yararıyla Çelişmemesi Gerekir	332
C. Seri Muhakeme Yönünden Değerlendirme.....	333
II. Ceza Sorumluluğuna Etki Eden Temel İlkeler Nazarında.....	337
A. Kapsam	337
B. Kusur İlkesi.....	340
1. İlkenin Genel Tasviri.....	340
2. Kusurun, Cezaya Dayanak Olma Fonksiyonu Yönünden ...	341
a. Genel Olarak.....	341
b. Şüphelinin Kabulü ile Kusurun Tespiti Arasındaki İlişki.....	344
3. Kusurun, Cezayı Belirleme Fonksiyonu Yönünden.....	346
C. Vicdani Kanaate Göre Hüküm Verme Zorunluluğu	349
1. Genel Olarak.....	349
2. Hükmün Yeterli Şüpheye Dayandığını Kabul Eden Görüş (=Unterwerfungstheorie)	351
3. Hükmün Meşruiyetini, Yeni Muhakeme İlkelerine Dayandıran Görüş.....	352
4. Hükmün, Vicdani Kanaate Dayanması Gerektiğini Kabul Eden Görüş (=Überzeugungstheorie)	354
a. Genel Olarak.....	354
b. Tam Vicdani Kanaate Ulaşılması Gerektiğini Savunan Görüş.....	354
c. Hükmün, Vicdani Kanaatin Niteliği Açısından Genel Muhakeme Usulünden Farklılaştığını Kabul Eden Görüş	355

5. Hükümün Niteliğinin, Usuli Bir Yaklaşımla Belirlenmesi Gerektiğini Savunan Görüş	356
6. Değerlendirme	358
D. Maddi Gerçeğin Araştırılması İlkesi	362
1. İlkenin Mahiyeti ve Klasik Ceza Muhakemesi Açısından Değeri	362
2. Modern Ceza Muhakemesi Hukuku Açısından Maddi Gerçeğin Araştırılması İlkesi	364
a. Genel Olarak	364
b. İlkenin Fonksiyonu	367
3. Seri Muhakeme Yönünden Değerlendirme	369
SONUÇ	377
KAYNAKÇA	381